

Dr Nikola ŽIVKOVIĆ

GRADA O PLJAČKI JEVREJSKE IMOVINE U SRBIJI I BANATU ZA VREME DRUGOG SVETSKOG RATA

Upadom nemačkih trupa u Jugoslaviju aprila 1941. godine nastao je tragičan prelom u istoriji naroda Jugoslavije, a posebno za jugoslovenske Jevreje. Od prvih dana okupacije izdate su posebne naredbe i preduzimate mere protiv Jevreja, od obaveznog prijavljivanja, nošenja žutog znaka, izbacivanja iz svih službi, oduzimanja celokupne imovine, izbacivanja iz stanova, odvođenja na prinudne radove, bez obzira na starost i bolest, sve do deportacije, mučenja i ubijanja po logorima i zatvorima.

U sklopu nemačkog okupacionog aparata na području Srbije i Banata za jevrejska pitanja bili su zaduženi: rukovodilac operativne grupe policije i službe bezbednosti za Jugoslaviju, SS pukovnik dr Vilhelm Fuks i šef gestapoa u Beogradu major Hans Helm. Postojao je i poseban referat za jevrejska pitanja, kojim je rukovodio SS pukovnik Fric Štroke, a bila je formirana i posebna policija za Jevreje u okviru uprave grada Beograda. Njome je rukovodio Oto Vincet, nekadašnji službenik firme Filips.¹

Na osnovu podataka koje su dobili od Folksdojčera nemačke okupacione vlasti su 16. aprila 1941. godine naredile da se svi Jevreji na teritoriji Beograda prijave neposredno pre toga nemačkoj policiji za Jevreje najdalje do 19. aprila 1941. godine. Za prva tri dana od 12.000 Jevreja koji su živeli u Beogradu prijavilo se njih 8.500, a do 12. juna ukupno 9.145 lica. Ostali su pobjegli ili se negde privremeno sklonili. Svim prijavljenim podeležene su žute trake bez kojih se posle toga nisu smeli kretati na javnim mestima. Za sve prijavljene Jevreje otvoreni su kartoni, a svima je na ređeno da se sutradan prijave policiji za Jevreje koja ih je odmah upućivala na prinudni rad. Do početka maja 1941. godine kada su bile uvedene stalne radne jedinice i komande određeni su i reoni rada. U početku su na prinudni rad upućivani svi Jevreji muškarci, bez obzira na starost i fizičku sposobnost,

¹ Dr Venceslav Glišić, Teror i zločini nacističke Nemačke u Srbiji 1941—1944 „Rad«, 1968, str. 81.

a od početka maja pozivani su samo muškarci od 14 do 60 i žene od 16 do 40 godina.²

Progoni Jevreja bili su u punom jeku kad su u listu uredaba vojnog zapovednika za Srbiju objavljene prve naredbe o Jevrejima. Time je ustvari samo sankcionisan dotadašnji postupak prema Jevrejima, s tim što je još dodato da im se ograničava broj telefonskih poziva, a ubrzo i sasvim zabranjuje upotreba telefona, i oduzimaju im se telefonski aparati, zatim poseta bioskopa i drugih javnih ustanova, pa čak i međusobne posete. Svi Jevreji su bili obavezni da prijave celokupnu imovinu, a po preduzećima i trgovinskim radnjama čiji su vlasnici bili Jevreji postavljeni su komesari iz redova Folksdojčera.³

Krajem avgusta 1941. nemačke okupacione vlasti u Beogradu počele su sa hapšenjem Jevreja muškaraca. Većina njih je bila smeštena u logor kod autokomande, a bilo ih je i na Banjici. No, s obzirom da je kapacitet logora bio mali, hapšenje je vršeno postepeno. Kad je završeno sa muškarcima iznad 14 godina 8. decembra 1941. godine policija za Jevreje pozvala je žene i decu da sa sobom ponesu najpotrebnije stvari i hranu za nekoliko dana, a stanove zaključaju i ključeve predaju policiji. Pošto je bio veliki broj zatvorenika, policija je sve Jevreje smestila u novoformirani logor na Sajmištu. Ista sudbina zadesila je i Jevreje iz drugih krajeva Srbije. U logor na Crvenom krstu u Nišu bili su smešteni Jevreji iz Niša i drugih mesta južne Srbije a u logor u Šapcu Jevreji iz Šapca i emigranti iz zemalja srednje Evrope. Jevreji iz Zaječara, Negotina, Požarevca i drugih mesta smešteni su u logor na Banjici, dok su Jevreji iz Kragujevca pohapšeni i streljani oktobra 1941. godine. Hapšenje žena i dece u unutrašnjosti Srbije proteglo se i do proleća 1942, kada su ih preko sabirnih logora sproveli u logor na Banjici.⁴

Na zahtev vođstva banatskog Kulturbunda vojni zapovednik okupirane Srbije doneo je odluku da se 14. i 15. avgusta 1941. uhapse svi Jevreji muškarci stariji od 14 godina, koji do tada nisu bili pohapšeni. Posle kratkog zadržavanja u sabirnim logorima u Zrenjaninu i Novom Bečeju, prebačeni su u logore na području Beograda. Uporedo sa njima hapšene su i sve jevrejske žene sa decom iz Banata i prebačene u Beograd u logor na Banjici.⁵

² Zločini fašističkih okupatora i njihovih pomagača protiv Jevreja u Jugoslaviji, Izdanje Saveza jevrejskih opština Jugoslavije, Beograd, 1952, str. 2.

³ Arhiv Narodne banke, List uredba vojnog zapovednika okupirane Srbije br. 7 od 31. maja 1941. god.

⁴ Jevrejski istorijski muzej, Beograd, K 24-1-2/5.

⁵ Šandor Veg, Sistem nemačke okupacione vlasti u Banatu 1941—1944, Zbornik društvenih nauka, Novi Sad, br. 35, str. 83.

Uporedo sa hapšenjem jevrejskih porodica predstavnici nemačke okupacione vlasti i Folksdojčeri nisu ostavili na miru ni njihovu imovinu. Imovina Jevreja po kućama i radnjama bila je izložena pljački. Iz jevrejskih kuća i radnji ubrzo su nestale sve dragocenosti. Zgrada doma jevrejske veroispovedne opštine u Beogradu bila je opljačkana, a stanari i stvari izbačene. U zgradu je useljen Kulturbund, a Jevrejima koji su se još nalazili na slobodi bilo je zabranjeno ne samo da dolaze u zgradu, nego čak i da prolaze ulicom ispred zgrade.

Da bi se pljačka odvijala što organizovanije i bila što efikasnija, nemačke okupacione vlasti su u okviru Ureda Generalnog opunomoćenika za privredu u Srbiji, koji je osnovan ubrzo po kapitulaciji Jugoslavije (19. aprila 1941.), čije je sedište najpre bilo u Zemunu a zatim u Beogradu, osnovale posebnu Komesarsku upravu jevrejskog kućnog i zemljišnog poseda. Zadatak ove Uprave je bio da uporedo sa hapšenjem jevrejskih porodica zapleni celokupnu njihovu pokretnu i nepokretnu imovinu. Prema naređenju iz Berlina ova imovina je zaplenjena od strane Gestapoa i stavljena na raspolaganje vojnom zapovedniku, a ovaj je istu predao srpskoj kvislinškoj vladi koja je imala zadatak da izvrši prodaju i da novac dobijen od prodaje preda nemačkoj oružanoj sili u vidu kontribucije. No, s obzirom da je vrednost imovine bila znatna, postojala su mišljenja da novac od prodaje treba upotrebiti za rekonstrukciju i obnavljanje borskog rudnika za čije su proizvode Nemci bili posebno zainteresovani. Pošto su postojala različita mišljenja u pogledu upotrebe novca dobijenog od prodaje jevrejske imovine, nemački vojni zapovednik u Srbiji je prodaju te imovine preneo u nadležnost Nojhauzenovog ureda, odnosno Komesarske uprave za jevrejski kućni i zemljišni posed, na čijem čelu je stajao Vladin savetnik Gurski, naimenovan od strane Ministarstva privrede Rajha. Nadzor nad ovim poslovima vodio je Dr Gethard, ministarski savetnik od koga je Nojhauzen (nemački oponunomoćenik za privredu Srbije) zahtevao da što pre izvrši prodaju. Pored njih na ovom poslu su bili angažovani i Šposijer, Matić, Gajsler, Vajs, Blakbrun, Plas, Buhanko — svi savetnici vojne okupacione uprave.

Prema odluci Komesarske uprave pravo na kupovinu jevrejske imovine imala su sva lica koja su važila za prijatelje Trećeg rajha, a prvenstvo su imali Nemci i jugoslovenski građani nemačke narodnosti — folksdojčeri. Oni, ne samo da su imali pravo prvenstva nego i privilegiju da u svako doba svaki punoletni član porodice može da kupi u određenoj vrednosti pokretnu i nepokretnu jevrejsku imovinu, dok je za ostale važilo pravilo da mogu da kupe istu imovinu samo jednom u toku dana i to samo staraoci porodica.

O tome koliko i kakva je imovina prodavana saznajemo iz dokumenata koji su nastali radom pomenutog Komesarijata čija je arhiva zajedno sa ostalim nemačkim arhivskim fondovima zaplenjena od strane vojske SAD 1945. godine negde u Austriji i zatim prebačena u Vašington gde je bila pohranjena u Nacionalnom arhivu. Kada su pre nekoliko godina američke vlasti objavile da se ti fondovi mogu proučavati i da istoričari zemalja koje su zainteresovane mogu doći na studijski boravak u SAD, prof. dr Jovan Marjanović i dr Dušan Biber boravili su u SAD godinu dana, izučavali dostupne fondove i po povratku u zemlju predložili da Institut za savremenu istoriju u Beogradu pored ostalih otkupi i mikrofilmove ovog fonda. Fond sadrži ukupno 89 mikrofilmskih traka, od kojih se na prodaju jevrejske imovine odnosi njih 60. Svaka traka sadrži 800—1100 snimaka, što znači da ih ima ukupno oko 60.000. Kako Nacionalni arhiv u Vašingtonu nije uradio vodič za ovaj fond u Institutu za savremenu istoriju je pokrenuta akcija za izradu vodiča za svu mikrofilmovanu građu nabavljenu iz inostranstva, pa i za ovaj fond. Posle dosta napora vodič je završen ali samo po grupama dokumenata, a ne za svaki dokument posebno. Vodič pruža podatke o tome čija i kakva je imovina prodavana, dok se detalji o tome nalaze u samim dokumentima. Ako se podrobnije istražuju dokumenta može se videti i to na koji je način izvršena likvidacija konfiskovane pokretne i nepokretne jevrejske imovine. Oni takođe govore i o imenovanju administratora, a tu se nalaze i izveštaji lica koja su bila zadužena za procenu imovine, inventar ili popisnik imovine na prodaju, ugovor o prodaji i zvanično odobrenje ugovora, konačni obračuni i deponovanje prihoda od prodaje u korist računa Generalnog opunomoćenika za privredu Srbije.⁶

Mikrofilmovi od 1—18, što znači oko 18.000 snimaka sadrže podatke o prodaji imovine jevrejskih porodica sa područja Srbije. Tako se na traci 1 od 1—137. snimka nalaze podaci o prodaji imovine porodica Abinum, Adanja, Abravanel, Adut i dr., a na snimcima 137—371 porodica Albahari, Albala, Alfandari, Alkalaj, Ajzenberg, Alkuserović, Almoslino, Altarac, Amar, Anaf, Amoday, Arnesti, Aron, Ascher, Asseo, Auslander i dr.

Na traci br. 2 snimljena su dokumenta u kojima se nalaze podaci o imovini porodica Avramović, Azriel, Bachar, Bakrosch, Bararon, Baruch, Bauer, Beck, Bejosif, Belić, kao i o preduzećima »Avala film«, »Balkan«, o štampariji »Beletra«, o Trgovinskoj štedionici, Beogradskoj tekstilnoj fabrici i dr. Dokumenta koja sadrže podatke o imovini porodica: Benarojo, Bencion, Benventisti, Beraha, Binder, Blau, Bobič, Breder, Bril, Bruk, Buli, Bruder, Čelebonović, Ciner, Danon, Davičo, Demajo, Đerđ, Dodić,

⁶ Nacionalni arhiv Vašinton, mikrokopija 75, R-1-3.

Ajsner, Eskenazi, Ergas, Farkić, Faro, Fajgl, Frank, Feldvari, Flatovi, Finci, Frajer, Franko, Frost, Furman, Gabaj, Garti, Gedalja, Goldner, Gusmann, Gutmann, a zatim o firmama »Briteks«, »Central«, trgovina, »Čipka«, »Dalma«, »Dalkan i kompanija«, »Donau«, »Daris«, »Drenica« — rudarska kompanija, »Drina«, »Dve rode« — vlasništvo Artura Vebera, »Elektropromet«, »Emona«, »Elka«, »Egzokta«, »Femos«, »Ferum AG«, »Fortuna« i druge firme i preduzeća snimljena su na trakama od 3 do 6, na oko 3.800 snimaka.

Na trakama 6 i 7 (oko 1.800 snimaka) snimljena su dokumenta iz kojih se može videti kako i na koji način je likvidirana pokretna i nepokretna imovina preduzeća: »Globus«, »Harmonia«, »Hartija«, »Hermes«, čiji je vlasnik bio Jozef Kabiljo, »Higijena« i »Mobilier«, »Jelen«, »Izbor«, »Interieur«, »Ipodteks«, »Jersej«, »Jugokarta«, »Jugomašina«, »Jugopapir«, »Jugomobil«, zatim jevrejskih ženskih društava, jevrejske veroispovedne opštine, kao i porodica: Heler, Hajtler, Herzog, Herzel, Herzog, Hürsl, Hirtl, Hofmann, Holender, Horvat, Horovic, Isak, Isaković, Išah, Jankovljević, Janović, Josifović i dr.

Dokumenta istog karaktera i značaja snimljena su na trakama 8, 9 i 10. U njima se mogu naći podaci o firmama: »Kolar«, »Cemotehnika«, »Kobalt«, »Konzum«, »Kontakt«, »Kolonit«, »Kolosseum«, »Kolonijalbank AG«, »Kompas«, »Kometa«, »Kristal«, »Kufo«, »Lextres«, »Lena«, »Leda AD«, »Lederer CO«, zatim za ugoštiteljske radnje: »Kod Bokice«, »Kod Seke«, »Kod anđela«, »Kod Kaomonovića«, »Kod proleća« i dr., kao i za imovinu porodica: Kabiljo, Kajon, Kalderon, Kraulic, Karić, Klajn, Klauber, Katalan, Kan, Klopfer, Klinica, Koen, Kohn, Konfino, Konforti, Kraus, Lang, Krigel, Lebl, Levi i dr.

Od 11. do 17. trake snimljena su dokumenta koja sadrže podatke o imovini sledećih firmi i porodica: o fabrikama železa »Mačva«, »Majdan«, o fabrici svile »Mačva«, o bioskopu »Metropol«, o kamenorezačkoj industriji AG u Mariboru, o galanteriji »Mandil«, o farmaceutskoj laboratoriji »Mara-Pharm«, zatim »Merkur«, »Merkurbank AG«, fabrici železnih proizvoda u Kraljevu, »Mitroparketu«, o fabrici pletenina »Moravija«, o preduzeću »Monter«, »Osvit AD«, »Obnova AD«, »Oxford«, zatim o firmama »Pariska filijala«, »Parovalet«, »Pasteur«, o štampariji »Polet«, o fotografskim ateljeima, o radionicama za popravke radio aparata kojih je bilo u većem broju, o ženskim zanatskim radnjama, o stolarskim radnjama, o radnjama za popravku muzičkih instrumenata, o štamparijama, o trgovinskim radnjama, malim tkačnicama, fabrikama boja, fabrikama, trgovinskim radnjama kao što su: »Stub«, »Suba«, »Svetlo«, »Svetlost«, »Tehnorad«, »Tesler«, »Tata AD«, »Tenotrg«, »Tehnomobil«, »Tekstilizvor«, »Traversa«,

»Trifolinn«, »Union«, »Vinograd«, »Vitrina«, »Vera«, zatim o štampariji »Sloboda«, o fabrici hartije »Umka« i o mnogim drugim. Tu su i podaci o porodicama: Litmann, Lofler, Loran, Mar, Maler, Mandić, Mandil, Mandilović, Majer, Medina, Mazza, Melamed, Menahem, Mesulan, Mevorah, Milić, Miletić, Monti, Munk, Mahun, Manka, Mahmann, Nisim, Ozerović, Papo, Pardo, Perles, Pijade, Polak, Politzer, Pinto, Rajalović, Reko, Rozenberg, Rozner, Ruben, Rotta, Rubenović, Sabitaj, Saks, Sarfati, Sarvas, Sason, Šalom, Šer, Šlans, Švarc, Simon, Singer, Solomon, Šteiner, Tajtacaković, Testa, Todolan, Ultmann, Uziel, Varon, Vermes, Vizner, Vaserštajn, Vais, Víg, Volf, Zak i dr.

Na trakama od 18 do 39 snimljena su dokumenta u kojima se nalaze podaci o imovini raznih firmi, trgovinskih radnji, zanatskih i uslužnih radionica, o pokućanstvu i zemljišnoj imovini raznih jevrejskih porodica sa područja Banata. Dokumenta su sređena po azbučnom redu naziva firmi i imena vlasnika. Prema podacima kojima raspoložemo, sređivanje materijala odnosno popisnika izvršeno je pre licitacije, pa je tek onda vršena prodaja, a dokumenta su sređivana onako kako je tekao proces prodaje. Dakle, prilikom prodaje nije se vodilo računa o vrsti materijala, nego je to išlo po azbučnom redu naziva. Tako se na trakama od 18 do 39 na oko 20.000 snimaka nalaze arhivska dokumenta u kojima se mogu naći podaci o zemljišnim posedima i drugim nekretninama čiji su vlasnici bile porodice: Klein, Bizonj, Balag, Berković, Altarac, Balla, Balog, Bek, Baruh, Balitn, Bajer, Atlas, Bak, Adler, Abraham, Hajzler, Haker, Karn, Ciner, David, Desider, Dembic, Deak, Barkau, Farafo, Farago, Fajer, Felner, Fišl, Bergel, Fajsmann, Keher, Friš, Geduldig, Galamboš, Fišgrund, Brajer, Brojer, Braun, Blam, Blumberg, Blau, Rajter, Langraf, Berg, Berger, Bergental, Braumer, Boral, Berković, Brukner, Broder, Brumer, Buhler, Eckštajn, Ajbenšuc, Engel, Ajšler, Englman, Epstein, Erodi, Erosch, Fleissig, Freund, Frey, Friedmann, Frisch, Farago, Fodor, Frankl, Freaud, Freund, Fuchs, Geduldig, Koldberg, Gero, Gertig, Getman, Goldstein, Gomori, Gombosch, Gotfrig, Gross, Grun, Grundfeld, Gruner, Guttmann, Haas, Hacker, Haiduschka, Halasz, Hamburger, Hartman, Hegedus, Heler, Hercl, Herzog, Hirschl, Hubert, Horvath, Kalay, Kalman, Kan, Kardosch, Kaufman, Klein, Kohn, Kolb, Kohlin, Kovač, Kraus, Kurlander, Lanenter, Lang, Langer, Laszlo, Lauter, Latcko, Landhard, Liptay, Lobl, Lower, Lowy, Maskil, Mendel, Mencer, Molnar, Modsch, Moler, Mor, Müller, Naftali, Neu, Neumann, Offner, Orsch, Paimai, Papro, Pervani, Pilisch, Planta, Popl, Pollak, Porter, Poti, Reis, Reiter, Rozenberg, Roth, Russo, Sabo, Solomon, Salvator, Sarvasch, Sekely, Kozinski, Singer, Simon, Sennenfeld, Szugi, Spitzer, Salomon, Spivak, Sago, Schonberger, Schugar, Schwarz, Stein, Steiner, Stern,

Tauber, Tausig, Taummer, Trajer, Terzin, Tibor, Temmer, Traub, Ungar, Ulmann, Uzelac, Wasch, Weber, Weinberger, Weiss, Weinstein, Wessel, Winter, Wolf, Wolfinger, Wolkenfeld, Woticki, Zador i dr. Tu se nalaze i podaci o firmama i organizacijama kao što su: »Divota« — trgovinska radnja, Fabrika mašinskih kotlova i termotehničkih aparata u Bečkereku čiji je vlasnik bio Braun Paul, »Banat« — fabrika sirćeta, električarska radnja »Kontakt«, firma »Frankl i sinovi«, apoteka »Gotteried«, Štedionica u Velikom Bečkereku, zatim apoteka »Kod krune«, »Hendels AG« — Pančevo, zatim podaci o jevrejskim crkvenim opštinama u Čoki, Bečkereku, Pančevu, Vršcu, Srpskoj Crnji, Banatskom Karađorđevu, Krsturu, Mokrinu, Novoj Kanjiži, Beloj Crkvi, Srpskom Itebeju i dr., o jevrejskim školama, o »Jugokomercu AG«, o »Eksportu AD«, o Pančevačkoj tekstilnoj industriji, o firmi »Ruff«, o preduzeću »Prometno DD«, o šumskoj industriji — Senta- o Trgovinskom društvu »Standard« i »Union handels«, o Industriji za preradu vune AG, o Centralnom špediterskom društvu i Centralnoj štedionici u Kanjiži, o Parnoj pilani u Senti i dr.

U materijalima snimljenim na filmskim trakama od 40—54 mogu se naći podaci o likvidaciji pokretne i nepokretne imovine jevrejskih porodica sa područja Beograda. Tu ima i podataka o jevrejskim crkvenim opštinama u Beogradu, Metropolbanci za međunarodnu trgovinu, predstavništvima varaždinske industrije svile, zatim o firmi »Nepokretnost AD«, predstavništvu Zaječarske tekstilne industrije, firmi »Antika«, jevrejskom staračkom domu, o Prvoj mehaničkoj fabrici prozora, sanatorijumu »Vračar«, o ljevaonici metala »Montana«, kao i za imovinu porodica: Tramber, Tastić, Benajors, Isaković, Stajner, Brajner, Maric, Mieim, Masijah, Marić, Gutmann, Kabiljo, Mikić, Zaks, Finci, Russo, Demajo, Konfino, Adanja, Alkalaj, Kataln, Koh, Kazec, Koen, Fajn, Albahari, Medina, Kajon, Viner, Muger, Graber, Levi, Alhalel, Balac, Rajs, Blau, Farkaš, Aladjem, Sabitaj, Blat, Srajver, Aserović, Sancer, Danon, Finci, Mika, Alvu, Pinkas, Horovic, Papo, Jeusua, Tuvi, Romano, Rafael, Simha, Spicer, Mandić, Krešić, Poper, Stajner, Kalef, Ozmo, Paloc, Braun, Ronin, Klein, Darvas, Katon, Kohn, Ungar, Izrael, Kalaj, Daj, Orova, Danon, Binder, Čelebonović, Tajtacak, Herzog, Hubert, Pardu, Lobl, Meller, Oblat, Sumbul, Andjelo, Gabaj, Hajon, Ofner, Hecko, Judić, Kazes, Alvu, Amariljo, Mahmajs, Kalderon, Amodaj, Hajt, Arueti, Nisim, Anaf, Piliš, Zunana, Dvora, Ozerović, Gorjan, Bukić, Krimus, Kajon, Netika, Hemos, Munk, Has, Rot, Ruf, Stein, Euger i mnoge druge.*

Vredno je napomenuti da materijali koji se odnose na imovinu Jevreja iz Beograda nisu sređeni po abecednom redu kao

* Imena porodica upisana su onako kako su nađena u dokumentima.

što je to slučaj sa Jevrejskom imovinom sa područja Srbije i Banata.

Ostale mikrofilmske trake od 54—60 obuhvataju dokumenta koja govore o prodaji i deponovanju novca, o obračunu između nadležnog Komesarijata i Neuhausenovog Ureda sa odgovarajućim nemačkim bankama kod kojih je deponovan novac dobijen od prodaje, kao i o ostalim privrednim pitanjima sa područja okupirane Srbije i Banata.

Na kraju napomienjemo da je ovaj kratak pregled o arhivskoj građi koja govori o likvidaciji jevrejske pokretne i nepokretne imovine u Srbiji i Banatu rađen na osnovu pomenutog vodiča i uvida u raspoloživa arhivska dokumenta. Za dalja istraživanja bilo bi neophodno da se detaljnije prouči vodič koji se čuva u Institutu za savremenu istoriju u Beogradu, a onda i mikrofilmska građa koja se čuva u pomenutom Institutu i u Vojno istorijskom institutu.

Summary

In this work the author gives new data on the plunder of Jewish property by the German occupiers in Serbia and Banat at the very beginning of the occupation. Many of the data given in this writing were not published so far as they were found in the documents which the USA army had sized in Austria in 1945 and which were only recently made open to the public. A part of the material belongs to the archives which the author himself visited in Germany (Koblenz, Bonn and other places).